

LEŅONA KAROGS

Iznak. kopš 1950. gada
29. marta
Maks. 3 kāp.

LATVIJAS KOMUNISTISKĀS PARTIJAS PREIĻU RAJONA KOMITEJAS
UN PREIĻU RAJONA TAUTAS DEPUTĀTU PADOMES LAIKRĀKSTS

Nr. 85 (5944)
CETURTDIEN
1989. gads 10. augusts

Tikšanās ar deputātiem

Aizvadīta kārtējā Latvijas PSR Augstākās Padomes sesija, pieņemti svarīgi dokumenti: «Deklarācija par Latvijas valsts suverenitāti», lūkums «Par Latvijas PSR Konstitūcijas (Pamatlikuma) grozījumiem un papildinājumiem», lēmums «Par Latvijas PSR tautas deputātu vēlēšanām», apspriesta ekoloģiskā situācija republikā un uzdevumi tās atveselošanai. Deputāti atgriezušies mājās.

Lai uzzinātu Latvijas PSR Augstākās Padomes sesijas dalībnieku — deputātu no mūsu rajona iespaidus sesijā un domas par to, pagājušo ceturtās partijas rajona komitejā ar vienīm bija sarīkota tikšanās. Piedalījās Latvijas PSR Augstākās Padomes deputāti M. Litauniece, M. Rivare, V. Solovjovs un J. Vaivods. Lūk, viņu vērtējumi par sesiju.

M. Litauniece: «Patiesībā sesija sākās dienu agrāk: no-

tika republikas Augstākās Padomes Prezidijs sēde, partijas grupas sanāksme, kur pārrunājām visus svarīgākos jautājumus. Gaišums deputātu sejās ielija, kad tika pieņemta Deklarācija par Latvijas valsts suverenitāti. Optimismu vieš sesijā pieņemtie pārējie dokumenti. Neapmierināja PSRS tautas deputāta V. Alkšņa «izlēkšana» sesijā, viņa kategoriskā un latviešu tautai svešā nostāja.»

V. Solovjovs: «Tā bija sevišķa sesija, jo pieņēma loti svarīgus lēmumus. Mums, deputātiem, daudz vajadzēja strādāt: sesijas darbs ilga līdz pulksten astoņiem vakarā, dala deputātu, gatavojojot dokumentus pieņemšanai sesijā, strādaja pa naktim.

Aktivitāte sesijā bija liela. Debatēs uzstājās tikai puse no tiem, kas vēlējās.»

J. Vaivods: «Ja šo sesiju salīdzina ar iepriekšējām, tad ir kā diena pret nakti. Pa-

modusies tauta, pamodušies deputāti. Augam. Tautas pārstāvji deputātus šoreiz sagaidīja un pavadija ar aplausiem. Tas nozīmē daudzko.»

M. Rivare: «Sesija bija aktīva un darbīga. Ne tā kā iepriekšējās reizes: vienmuļgas, standartveidīgas runas, vienādas domas. Soreiz agrākā domu monopola nebija, katrs runāja to, kas ir uz sirds.»

Deputātiem tikšanās reizē bija daudz jautājumu. Tie skāra dažādas dzīves sfēras. Varbūt deputāti nebija tik gudri un uz visiem jautājumiem pilnībā neatbildēja, bija dažādi viedokļi, bet katrs runāja patiesi to, ko domā, bez slēpšanas un izlikšanās. Divu stundu saruna ar republikas parlamenta pārstavjiem ir laba viela pārdomām un turpmākai rīcībai.

J. AIZKALNS

Preiļu 2. vidusskolas absolventi Ēriks Trubiņš un Jānis Ēriņš apgūs virsnieka profesiju Leningradas Augstākajā sakaru inženieru skolā. A. DOROFEJEVS, rajona kara komisariāta darbinieks

Seminārs sekretāriem

Partijas rajona komitejā notika kārtējais partijas pirmorganizāciju sekretāru seminārs. Tā darbu vadīja Latvijas KP rajona komitejas otrs sekretārs P. Romanovs.

Semināra runāja partijas rajona komitejas organizatoriskā darba nodaļas vadītājs V. Vilčāns un instruktors A. Kovālenko, komjaunatnes rajona komitejas pirms sekretārs A. Staužs, partijas rajona komitejas politiskās izglītības kabineta vadītāja L. Gurgāne un vispārējās nodaļas vadītāja T. Saveljeva.

V. Vilčāns ziņoja par kārtību, kādā partijas pirmorganizācijas varēs izmantot iedalītos trīs procentus no pagājušā gada biedru naudām. Tos saskaņā ar atbilstošu partijas sapulces lēmumu jāizmanto masu politiskajā darbā. Nodaļas vadītājs ru-

nāja arī par darba pilnveidošanu ar jaunajiem komunistiem.

A. Kovālenko sniedza informāciju par kārtību, kādā janotiek pārskata un vēlēšanu sapulcēm, A. Staužs atgādināja par gaidāmajām pārskata sapulcēm komjaunatnes orgānizācijas.

L. Gurgānes uzstāšanās temats bija jaunais mācību gads politiskās izglītības sistēmā.

Ar partijas komiteju jauno lievedības instrukciju iepazīstināja T. Saveljeva. Saīja instrukcijā galvenais ir tas, ka slepeno dokumentu skaits samazināts līdz minimumam. Netiek ižpauši tikai tas, kas saistīts ar valsts vai militārajiem noslēpumiem.

Partijas rajona komitejas darbinieki atbildēja uz partijas organizāciju sekretāru jautājumiem.

L. ZILE

Kultūras dzīves jaunumi

Sarīkojums „afgāniem“

- Rajona kultūras namā notika
- kara un darba veterānu padomes organizētais atpūtas va-kars karavīriem, kas cīnījusies
- Afganistānā.

Ar klausuma brīdi klātesoši pie-mineja tos, kuri no šī kara ne-pārnāca. Puiši bija atnākuši ar sa-vam ligavām, masām, sievām. Vā-kara dalībniekus uzrunāja rajona kara komisārs apakšpulkvedis Vilijs Suprunš. Preiļu 2. vidusskolas militārās apmācības pasniedzejs Aleksandrs Šišovs un kara veterāni. «Afgānu» vārdā runāja Pāvels Kalinovskis.

Kultūras darbiniece Anita Sondo-re un kultūras nama kapelu gāda-a par gaišiem atpūtas mīklkiem.

censties radīt priekšnoteikumus. Latvijas kulturvides straujā sabrukuma apturesanai, kā arī nozares profesionāla līmena celšanai un ap-stākļu radīšanai informācijas un viedokļu apzinājai.

Ir pieņemti biedrības statuti, ie-vēlēta valde un revīzijas komisija. Par biedrības priekšsēdētāju ievēlets arhitekts, Rīgas Doma ansambla un Dannenšterna nama restaurācijas projektu autors Juris Galvinš.

Izmantojot Latvijas Vestures muzeja laipnību, otrdienās no plkst. 16.00 līdz 19.00 Latvijas Restaura-tori biedrības aktivisti pulcējas Rīga, Vecpilsētas ielā 7 (telefons 228708), kur tiek aicināti arī visi bēdzdarboties gribetāji.

Muzeja foni papildinās

- Ar jauniem materiāliem pa-pildinās Preiļu vēstures un
- lietiskas mākslas muzeja fondi.

Telotājas mākslas jomā ir nākū-sas klāt Lailas Balodes, Intas Be-rentes un Mārītes Sulces gleznes, pirmo reizi muzeja ipašumā — arī Vaclava Babra keramiku.

Vestures izziņasānā liela nozīme ir senajiem dokumentiem, rokrak-stiem, atmiņu pierakstiem un foto-materiāliem. Dominiks Jermotovičs ir atstājis no Madonas atmiņu pierakstus par Silajauju pagastu divdesmitā gadsimta pirmajā puse. Ir senanti Broneislava Spīļa rok-raksti un atmiņas par īcīlo pedago-gu.

Lai arī papildinās latgaliešu valodā izdoto grāmatu klāsts, tomēr pagaidam to ir vissmazāk. Joti ples-trīkst periodisko izdevumu. Un tā-dēļ muzeja darbinieki joti cer uz jūsu atsaučibju un pretrūmākumiem.

Muzeja sagatavota izstāde «Preiļu rajons senajās pastirkstēs» bija apskatama Rušonas ciema klubā, tagad to varēs aplukot rajona centrālāja biblioteka. Sis muzeja darbības virzieni — rīkojot ceļojošas izstādes — pagaidam ir vienīga iespēja iepazīstināt cilvekus ar muzeja fondiem. Par pastāvīgas ekspo-zīcijas rikošanu pašā muzeja nevar būt pat runas, jo nav telpu-pat, kur normalos apstākjos uzgības būt savakto priekšmetu un ma-teriālus. Opti-mismu muzeja darbi-niekos nevies' arī neatrisinatais Preiļu pils restaurācijas jantājums. Vel jo drūmaka aina paveras, kad runa ir par siltuma piegādi muzeja telpām. Ja līdz ziemas sezonas sa-kumam nebūs atrisināts apkures jautājums, tad muzeju, var gadīties, nākotnes izredzēsim muzeja darbi-nieki tomēr turpinās vaki materialus.

V. ROMANOVSKIS

Kolhoza «Vārkava» pīr-mais rāzošanas iecīrknis ir saimnieciskā aprēkina darba kolektīvs. Lai darbs veiktos, liela nozīme ir tehnikai un tās apsaimnieko-tajiem. Ari iecīrķa mehā-niķa Aivara Caunāna pras-me, darba mīlestībai un pīncipialitātei.

Visa tehnika — kombai-ni (to iecīrķi ir septiņi), traktori, automašīnas — allaž ir darba kārtībā. Un tas liecina, ka tehnika ra-žas novākšanai sagatavota labi. To pašu var teikt par traktoriem, ar kuriem ar zemi, salmu savacejiem. Starp citu, tieši šajā iecīrķi šogad ir savākts un sapresēts visvairāk salmu — 300 tonnas.

Labu ražu sola graudau-gi. Kolhoza priekšsēdētājs Igors Fedotovs saka: valdes locekļa Aivara Caunāna amatprasme un godprā-tīga attieksme pret darbu ir viens no priekšnoteiku-miem, ka saimnieciskā aprēkina kolektīvs — pīr-mais iecīrķis — šo gadu no-slēgs sekmīgi.

ATTĒLĀ: iecīrķa me-hāniķis Aivars Caunāns.
J. SILICKA foto

Zēni būs
virsnieki

Demokrātiju nepieciešams aizsargāt

Sodien Rigā, Politiskās izglītības namā darbu sāks Latvijas Komunistiskās partijas plēnums, kurš noteiks, pa kādu ceļu turpmāk iestājusies mūsu republikas komunisti. Pirms šī plēnuma, apspriežot Latvijas Kompartijas turpmākās rīcības programmu, notika plašas diskusijas, tika izteikti joti dažādi viedokļi. Lielu vietu šajās diskusijās ieņēma demokratizācijas procesa tālāka attīstība un partijas lomas noteikšana jaunajos apstākļos. Taču šīs problēmas nodarbināne tikai mūsu republikas komunistus un iedzīvotājus vien. Par to liecina bīletēja «Argumenti un fakti» korespondentes N. Zelnorovas saruna ar PSRS tautas deputātu, akadēmiķi ALEKSEJU JEMELJANOVU. Piedāvājam šo intervju (nedaudz saisinātu) jūsu uzmanībai.

— Aleksej Mihailovič, kādām jūsu skatījumā jābūt prasībām, lai demokrātijas aizsardzības mehānisms darbos efektīvi?

— Pirmām kārtām šim mehānismam janodrošināt, lai mēs parvarētu un turpmāk vairs nepieļautu varas monopolizāciju. Mūsu valsts visus kopš nepa laikiem, aizvadītos 60 gadus ir cietusi no monopolizācijas. Partijai bija monopolis attiecībā uz visām sabiedriskajām struktūrām, administratīvajam, partijas un valsts aparātam — uz visu darba tautu, nozaru un ekonomiskajiem resoriem — uz uzņēmumiem. Izveidojās tāds stāvoklis, ka «augšais bija tikai tiesības un nekādu pienākumu pret «apakšslānem». Šī «augšas» visu izlema, noteica un nenesa itin nekadu atbildū par savu lēmumu praktiskājām sekām.

— Jūs, droši vien, ar to domājat arī politiskos darbiniekus?

— Valsts, visas sabiedrības liktenis nedrīki būt atkarīgs no tās politiskā lidera personiskajām iepāšībām. Tāpēc, ka daudzi valsts līderi, kuri naca pēc Lenīna (kā rāda prakse), bija varas un glāmū kāri un neicelīgi pret kritiku. Pie mums veidojās savī attīstības cikli, kurus ievādīja valsts galvenā politiskā lidera maina. Pirmajos 4—5 gados politiskajā pārvalde tika izmantotas demokrātiskas vadības metodes un sociāli ekonomiskajā atlīstībā skaidri iezīmējās sprādzienveida efekts. Pēc tam veidojās autoritārs režīms. Vēl pēc tam — sākās negatīvi procesi un kritums atpakaļ. Tā bija pcc 1953. un 1964. gada.

Politiskajam mehanismam jānorādīs ista tautvaldība visos līmenos. Un svarīga loma šeit ir vēlēšanu sistēmai. Tai jābūt tādai, lai deputātu korpusā iekļūtu cilvēki, kuriem sāp tautas rūpes, kuri izprot tautas intereses un ir gatavi tās aizstāvēt. Aizvadītās vēlēšanas ir liels solis uz priekšu. Taču visu deputātu vēlēšanām obligāti jābūt vienlidzīgām.

Acīmredzams arī tas, ka valsts prezidents jāievēl visai tautai, pamatojoties uz alternatīvām iespējām un konkurenci. Un tam ir jāgatavojas. Jo veletāji joti neatlaidīgi izvirza jautājumu par vēlēšanu sistēmas pārveidošanu.

Parejot uz istu tautvaldību, kardināli izmaiņas partijas stāvoklis sabiedrisko struktūru sistēmā. Tas ir logiski un neizbēgami. Patlaban mūsu partija ir nevis vienkārši valdošā, bet gan varasējēja partija, jo tās orgānu rokās faktiski ir koncentrēta itin visa vara. Tas noslīprinājis visspārnāmājās formulejumos (kuri tiek uzskatīti par nesatricināmiem), tajā skaitā — arī PSRS Konstitūcijas 6. pantā. Ja valsts patiesām pāriet uz istu tautvaldību, tad formulētie priekšstatī par partijas vietu un tās atiecībām ar tautu, par partijas orgānu un tautas varas orgānu subordināciju nevar palikt nemainīti.

— Veidojot savu parlamentu, mums, droši vien, jāizmanto arī ārzemju pieredze...

— Protams, jāizmanto. Tikai ne ta, kā tas tiek darīts tagad, kad no citu valstu prakses panemam mūsu aparātam atsevišķus izdevīgus elementus. Lūk, daži piemēri. Deputāti vareja izvērti alternatīvas kandidaturas tikai PSRS Augstākā Padomes priekšsēdētāja

postenim. Bet visiem pārējiem posmēm kandidatūras iesaka tika prezidenti. Deputātiem ir tiesības vienīgi noraidīt kandidatūru. Tādā pati situācija arī valdības veidošanā. Turklat, uzsveru, tas tiek attaisnoti ar arvalstu pieredzi. Bet tiek aizmirts galvenais: tur, āzemēs, tāds mehānisms ieviests daudzpartiju sistēmas ietvaros, pirms kandidatūru izvirzīšanas notiek partiju ciņa, kandidatūras var izvertēt visa sabiedrība. Arī prezidentu tur ievēlē visa tauta. Un tākai pēc tam partija, kura uzvarejusi, un tās līderis forme valdību. Vienpartijas sistēmas apstakļos šāds kandidatūru izvirzīšanas mehānisms vēl vairāk padzīlina politiskas sistēmas nedemokrātiskumu.

No tautvaldības, butības izriet, ka tautai jāstāv augstāk par partiju, PSRS Augstākajai Padomei — augstāk par partijas Centrālo Komiteju, bet PSRS Konstitūcijai — augstāk par partijas Statūliem. Starp citu, tas nosaka arī prioritātes deputātu — komunistu rīcību. Katram no mums, kuru ievēlējusi tauta, pirmām kārtām jāpāklaudas tai, tās interesēm.

— Ko jūs varat teikt par demokratizāciju partijā?

— Manuprāt, nevajadzētu izlikties, ka daudzpartiju sistēmas problēma pie mums nepastāv un par šo jautājumu vispār nerunāt. Jā, šobrīd mēs praktiski vēl neesam gatavi daudzpartiju sistēmai. Tāpēc nepieciešams darīt visu, lai atīstītu demokratizāciju vienpartijas sistēmas apstakļos. Taču — nemot vēra, ka socialisms principā neizslēdz daudzpartijiskumu, par ko, starp citu, liecina vairāku brālīgo valstu prakse.

Mums savos uzskatos daudz kas jāparverte. Piemēram, ekonomiskā sfera tiek atzīts par lieldegu pārvaldi veidot pēc principa «no apakšas uz augšu». Bet kāpēc to neattiecināt arī uz partijas sfēru? Uzskatu, ka partijas pirmorganizācijām pašām jāizlej, kādī partijas organi tām nepieciešami rajona līmeni, pēc tam — apgabala utt. Ekonomikā mēs uzskatām par nepielaujamu tādu stāvokli, kad centrālie posmi pievēc uzņēmumu ienākumus kopejā kātlā, bet pēc tam sāk dalīt tiem, kas šos ienākumus radījis. Bet partijas sfērā notiek tās pats. Kāpēc to nepārkātot tā, lai partijas apakšējie orgāni paši izlemtu, kāds tiem avarāts vajadzīgs nākamajā līmenī, lai paši no biedru naudām vai citiem ienākumiem iedalītu līdzekļus šī aparatā uzturēšanai. Citādi iznāk, ka tagad centrs no akumulētajiem ienākumiem iedala kaut kādus grāšus partijas pirmorganizācijām, lai tās varetu izgatavot, teiksim, plākātu vai lozungu. Domāju, tad atristu daudzas problēmas, kuras pastāvīgi tagad izvirzās. Piemēram, kāpēc sanatorijās, kuras uzceltas par visu komunistu biedra naudām, alpūšas tikai partijas darbinieki?

Problēmu un pretrunu ir daudz. Pretestību, kas kāvē to risināšanu, var saprast. Pārbūve — tā ir revolūcija. Bet katra revolūcija — tā pirmām kārtām ir ciņa par varu. Un vesture maca, ka varu neviens labprātīgi neatdod. Ari mūsu iestenība to apstiprina. Taču pāreja uz istu tautvaldību ir objektīvi nepieciešama. Un ceļš te ir tikai viens — radīt mehānismu sabiedrības demokratizācijas drošai aizsardzībai.

— Igi atcerēšos 3. jūlija pcpusdienī Ainažos, kad milīgajā pagalmā sakās mūsu pirms Starptautiskais miera gājiens.

Skaista puslokā, gluži kā kristībās vai kazās, sasēdušies un sastājušies viesi un mājnieki. Te kādreiz mēs rīkojām Rīgas Skolotāju institūta bijušo studentu salidojumu, jo slavenās jūrskolas muzeju ilgti vadīja Arvīds Vētra, ar kuru mēs kopā likām mācījusies. Viņš, kluss un mierīgils, nemaz neatgādināja negaisu, kaut gan pats gvardu rindā bija izbrīdis smagus frontes purvus. Jaunībā mums miers smaržoja pēc augstskolas auditorijām, pēc lekciju dvašas un piezīmēm, pēc karstiem sapniem, kurus gatavoja sasniegts. Tagad Ainažos miers izskatījās līdzīgs smaidīem cilvēku sejās, radniecīgs saucieniem, kas plivoja gaisā. Tas gavileja bēru dzejolos un dziesmas. Un albalsojās deju ritmos. Kaut arī kādam zēnam nezin kur aizkavējusies partnere, — citas meitenes to ierāva jaunīra pulciņā. Un visi griezas kā daudzkrasaini vilcīni vai jūras vilni. Un tas viss ietvērās vienzilbīgā vārdā — miers.

Bēri izvadija gājiena dalībniekus 190 kilometrus garajā ceļā. Puši stingri tureja latviešu un amerikānu karogus. Zinātkāre vīdeja no svesuma atbraukušo tauziešu acīs. Kāda izskatās dzīvā Latvija? Atmīnas sajaucas ar nūle lūkot, un daudzīem, šķiet, negribējās nemaz ticēt, ka viņi atrodas tēvu zemei.

Pār lielceļu kūpeja balti puteklu mākoņi. Plāvējs meža malā tos atgāināja kā odus, sveicinot karogus un soļotājus. Un tad Jāzeps Klimāns pārlēca pari grāvīm, aptaujīt sen neredzēto izkāpti, apsriedās ar viru plāvā. Vistošā zāle vālā dvašoja tik reibīgi, ka cīta raksturojuma tam neatrast, vienīgi — miers.

Sievītes, birzītā ieraudzījusas vīktosās ogas, kāri metas ņī zemes bagātībai pretim. Dažām sārmām dāmām šīs zemeņu laukus atgādināja launagu pirmskara Latvīja. Tād ogas kopā ar pienu kusa mutē kā medus. Tagad pirmajā reizē vēl vajadzēja izlikt bez šīm vasaras piedevām, bet tās tomēr parādījās. Cītās dienās, Riekstīnu māju saimniece Valīja Bormane, ciemiņus gaidīdama, akā atdzēzes visu pusdienu slaukumu, lai atveldzētu celotāju slāpes. Vēlāk arī Ungurpils bīlenieki Vīksnas pāsniegs zeltainas kāres un kuolūmais ar ziedputekšņiem, lai gājējiem būtu gana spēka un prieka izturēt svēlmē.

Gājiena maršruts — gleznainākās vīķīzemes vietas. No sīrīs vareja prīcīties par Burtnieku zirgiem. Līdz asarām saviļojoja Dikļu dzīdātāji, jo tieši šeit meklējamas saknes mūsu dzīsmesvētu tradīcijam. Vareniem zariem tās tagad iestiepušās Latvijas dvesēlē, debesis un apvāršīs. Ari vairāki mūsu gājieni dalībnieki ārziņnieki ilgojās nākamādībā albrāku uz Rīgu, lai varetu paši savām acīm redzēt un paši savām ausīm dzirdēt mūsu zemes divdesmito kāpienu augstajā Dziesmu kalnā.

Ienākot Valmieras rajonā, latvījas karogu saņema Milda Endziņa, kas dzimusi šīnī pilsetā. Vina atbraukusi no Losandželosas, un atkalredzēšanās ar dzimteni, ar Latviju, ar bērniņu sētu un radīem vīnai šķita kā brīnumi. Un tāpēc stingri rokas turējās pie Latvijas karoga kāta, solis kļuva lepns un mundrs, neraugoties uz daudzīm svešumā nodzivotiem gaismi, kas ne jau tikai gājpūna spalvas viegumā uzgūlušies pleciem.

No Dikļiem līdz Valmierai, no Valmieras līdz Vaidavai gājienam pievienojojās Emma Resgalve, 77 gads, veca sieviete. Viņa sen nebija minusi tik garu ceļu. Kad piekuva, noāva kurpes. Ari citi labprātīgojās basāni kājām, jo tā visdzīlāk var izjust dzimtenes labestību un siltumu.

Cēsis notika dedzīgas un daudzpusīgas pārrunas par Latvijas vesturi un mūsu cilvēku likteņiem, par to, kas nākotnē būtu darāms, lai dzīve plauktu pie Salacas, pie Zilākalna un Ergļu klintīm.

Kā mums dzīvoi turpmāk? Kā konkrēti sadarbīties? Būt līdzīgiem partneriem? Neklātos tācu vienā vienību redzēt bagātīgi Amerikas onkulūs, otrā — pazemīgos lūdzeji... Vai mēs prastu tauziešu atvēlētos dolārus lietā likt? Un vai viņiem tās savukārt būtu izdevīgi, nestu peļņu? Tie nav svētdienīgi jautājumi. Pieres nereti iegrauzas rupju grumbas. Vai kāds gribet aizgriezies dzīmtenē un palikt te? Arī par to tika prasīts. Par daudz ko citu — sāpīgu un būtisku. Esam sākuši mācīties atklātuma valodu. Miera jēdziens plešas, bagātinās, iekļauj savā saturā pretkara sauksmi un bezdelīgas ligzdu Zvārtas ieža aizvēja, šūpla dziesmu un ekonomiku, mājas soli un starptautiskos sakarus.

Dzidra Upāne, kas patlaban strādā Sietlā, allaž iekustināta vēroja svētējus — perekļos, plavu malās, pie ezeru lielīem. «Stārķi nes laimi,» — viņa medza mīli čukslēt. Viņas skatīnā iemetās skumjās, redzot sabrukusās ēkas, rēgainās spāres bez jumtu apsegumiem, aizgruvušās

tešķību radzes, glužināja olus savstarpejās saprāšanas takām. Mums jāuzmīma ne tikai tie īeroči, kuri stobri regojas aiz robežām. Mums pašiem jāieskatās sevi, jāgada un jākontrole, lai reāli samazinatos brunošanās dala ari PSRS valsts budžetā, lai cilvēkus naktīs netraucētu pēkšņi manevru dārdi, lai mēs nepārsteigtu no jūras izskalotās indīgās vielas. Baltijas regionam jābūt brivam no kodolieroču draudiem un briesmām!

Ne tikai amerikāni, bet arī somu pārlīvē atradās gājienā. Ar «Kalevalas» zemi mūs saista senas simpatījas un radoši kontakti. Mes vienmēr atcerēmies to atvasaru, kad ar kugi Latvija ierādās 300 sonu skolotāju, kas piedalījās gadskārlejās miera stundās Rīgā. Vispār mēs bieži satiekamies. Un varbūt tāpēc tik ātri Miera gājiena dalībnieku sainīcē iedzīvojās somiete Outi Seikula. Viņa sparīgi ieķīvās diskusijās, un visiem prātā pafīka vārdi, kurus Outi izteica Vaidavā: «Svarīgi jums ir naturel SAVU demokrātiju. Ne krievu, ne amerikānu, bet SAVU.»

Mums iepatikas dāniecīte Annija Viljamsa. «Vai viegli apgūt latviešu valodu? — šai pedagoģe bieži tātājās. «Viegli iemācīties jebkuru valodu, ja ir patiesa interese par tās tautu, patiesa cīņa pret tās vēsturi, kultūru, dzīvesveidu, — tātā medza latviski atbilstēt Annija. Tiesa, vija pedejos gados dzīvo ASV, bet esam pārliecīni, ka par Latviju Annija pastāstīs ne tikai amerikānu kolēgiem, bet arī tuviniekiem un draugiem Dāniā.

Zeme un ūdeņi atrodas blakus. Mēmā izmīsumā kļiedz alkšņos iešprūdušie tīrumi. Un sāp Gaujai pie Līgatnes. Plūsti pušu cilvēku sīrīs, ieklausoties sagandētās jūras vaidos. No Carnikavas līdz Vecākumiem Miera gājēna dalībnieki solojā gar pašu aizsardzības entuzīastiem, ar mūsu olimpiskas kustības atjaunotājiem, ar zvejniekiem. Viņi iesēdināja ciemiņus kugli. Pēkšņi naktis bija pārvērtusies par negaisa virpuli. Tas nebija vairs brauciens (kaul arī lietumā listot) laivās no Cesīm līdz Siguldai, bet pamatīga zvalstīšanās bangu aizās. Taču neviens nenobījis no pērkona un zībeniem, no jūras dusmām. Veitā iet kā algādināja, ka miera darbā vēl gaidāmi grūti pārkāpīmi skēršļi un sarežģījumu klinis.

Ne iau viss sekmejus arī sīni reize. Raizes dažākārī meta savas enas arī par saulainām stīgām. Piemēram, nepiepildījās cēsinieku senolotāis nodoms vērt durvis Ulofa Palmes piemīnas muzejam. Mēs nevarējām saviem domu biezmē atceļa maizēt pasnieglat jauno miera dzejas antoloģiju — tā, kā parastī medz būt, jaikā neiznāca. Bet ko nu darīt? Karosim pret pārīdām un neizdārībam, būsim spūgāki un neaīlaidīgāki savu nodomu piepildījumā!

Daudzi rīdzinieki 18. jūlija pecpūsdienu stāvēja ielu malās, lai sagādītu Miera gājēju. No Ainažiem un Limbažiem, no Valmieras un Cesīm, no daudzām citām vietaiām atbrauca cilvēki, lai velreiz pāsiestu roku jaunajiem draugiem. Brīvības pieminekla trīs zvaigznes svētīja tūkstošus Miera gājēnu noslēguma dalībniekus, un šo zvaigzņu st

Atgriešanās pie zemes

Zemnieks vienmēr ir tiecīes pēc zemes. Sevišķi tagad — pārbūves un atmodas laikā. Un cilvēki atgriežas atpakaļ pie zemes. Lai to optu, audzētu māizi un lopus, būtu paēduši paši un pabarotu daudzus citus.

Visādi jaunsaimniekiem šī zemākusi: pārvarot aizspriedumu barjeras, birokrātismu, neticību un neatjaunību. Vienam vieglāk, otram grūtāk. Bet pavisam grūti pie savas zemes bija tikt Vladislavam Litavniekam no Preiļu ciema Litavniekiem. Viņš pieprasīja savā zemi. Nedeva, Beidzot maija, kad citi jaunsaimnieki jau bija apsējušies, dabūja sava vēcteņa zemi. Iesniegumu par 25 hektāru zemes piešķiršanu Vladislavam Litavniekam izpildkomitejai un Lenina kolhoza valdei iesniedza 17. februāri. Kolhoza kopsapulce viņa prasību apmierināja, bet tad sāka plūst sūdzības par to, ka kopsapulces lēmums esot neapdomats, ka Vladislavam Litavnieks nebūsot spējīgs pieprasīto zemi apstrādāt. Nepamatoto sūdzību pārbaude prasīja laiku, un Vladislavam Litavnieks pie savas zemes tika vēlu.

Mūsu fermieri

zālē ganās bullēni, viens jau prāvs, uz rudens pusī vēdamās uz galas kombinātu.

Vecākais dēls Jānis beidzis Višķu sovhoztechnikumu, ir mehānikis, apņemības pilns strādāt feva saimniecībā. Pašam saimniekam Vladislavam Litavniekam ir sofera un mehanizatora tiesības. Nopirkts jauns traktors «T-40», piekabes inventārs.

Ar tehniku viss būtu kārtībā. Darba spara un strādātgrības jaunsaimniekiem pietiekoši. Atdeve sagaidāma. Tikai pagaidām nav lo-

piem kūts un lopbarībai šķūņa. Kūti paredzēts uzbūvēt, jo lopu skaits vēl aug — klāt nāks aitas. Bet šķūnis ir kolhoza, nelielojošs, jo tam caurs jumts. Vladislavam Litavnieks ir lūdzis kolhoza vadību šo graustu pārdošu viņam. Lai saremontētu. Lai būtu kur glabāt lopbarību kuplajam lopu baram ziemā. Bet pagaidām nedod.

Likstu jaunā ceļa sākumā zemnieku saimniecībām pietiek. Bet atbalsta maz. Lai kuļas paši, kā prot.

Bet Vladislavam Litavnieks, zemnieks no galvas līdz kājam, stingritas pie savas grūti dabūtās zemes. Ir optimisma pilns, možs un darbīgs. Savam darbam redz perspektīvu. Un tas ir labi.

J. GURGONS

● ATTĒLĀ: fermoru Litavnieku ģimene (no kreisās) — tēvs Vladislavam, meita Liga, viņas draudzene, māte Anna ar dēlēnu Voldi.

J. SILICKA foto

Latgales pirmā atmoda

(Nobeigums. Sākums 92. numurā.)

Reize tika ari pieņemts jauns ortografijs princips, uz kura pamata Antons Skrinda 1908. gada izdeva savu gramatiku, kurai bija svarīga nozīme latgalu literārās valodas pilnveidei.

Kad pirmā pasauleskara laikā izvairījās jautājumus par Latgales pievienošanu Baltijai, par vienu no problemām kļuva valodas jautājums. Kazimirs Skrindas («Dryva», 1917. 11., 12.) izteica toreizejo tauļas noskanu: «Mums, latgaliešiem, sova volūda ir mita. Mēs rakstīsim un drukāsim avizes, grāmatas sovā latgalu valodā, mēs dziedāsim un lūgsmies bazneicā, školās, mājās un visu savā latgalu valodā.»

Latgales atmodas darbinieki uzsvēra, ka valoda ir viena no pasām vērtīgākajām tautas mantam, tauļas dabīgajām tiesībām un neviens nav pilnvarots šīs tautas tiesības lauzt vai kājām samidit. Valodas atņemšanu tautai visbiežāk dara cilvēka dveseles nokaušanas nolūkos. Tas ir vajadzīgs tukai dažādiem partautotājiem, pārkrievotājiem un mīstiskajiem «apvienotājiem», «tuvinātājiem». Istei apvienotāji, kas iziet uz iecīliu, cieņu pret tautu, neviens pat tās mazākās valodas iznīcināšanu neprasa. Tāpēc ari Rēzeknes 1917. gada aprīla kongresa tika pasvīrotas latgalu valodas liešanas tiesības.

Cita stāpna te īstā vienīgi degla-

rets, ka «mes, Latgales latvieši, apvienojoties ar Kurzemes un Vidzemes latviešiem, paturesim savu pašvaldību, pašnoteikšanās tiesības valodas, tiesības, baznīcas, skolu un saimniecīsākā, ka arī zemes jautajumā».

Ar šādu — noteiktu, neatkarīgu parliecību latgalji cīnījās par savu kopējo nacionālo valsti Latviju, kurā uz laiku tika iegūta savas valodas pilntiesība, par cik to atlāva istenot inteligences līmenis un citi vesturiskie apstākļi, kas nosaka sabiedriskās dzīves un kultūras attīstību.

Izglītības iestenojums latviešu, daļēji arī latgaliešu valodā, jaunas, pilnīgas ortografijs izstrāde 20. gadā beigās, jaunas periodikas un gramatīcības attīstība, divi Latgales teatri un citas kultūras iestādes un biedrības raksturo jaunu latgaliešu kultūras pacelumu Latvijas Republikas laikā.

Pirmajā latgalu nacionālajā atmodā, ipaši tās relativā noslēguma posmā, iezīmējas divas tendences, kurām bija zināmas izpausmes arī latakojos procesos.

Vienu tendenci iezīmēja Francis Kemps ar saviem piekrītejiem, kuri ieteicējo politisko veidzīrvanu straujo apgrēzienu rezultātā izrādījās mazākumā. Viņš latgalus uzskatīja par ipašu un suverenu lauku ar savas valstiskas un kultūrās autonomijas principu.

Kemps savā maksimālismā liecās mest šiltu pāri septiņsimtgadu iesākumiem uz privātām latgalu senvalstīm — Jersiku un Tālavu un stāties pie to atjaunošanas, kaut arī sumazinatos teritorijas apjomos, protams, jaunlaikiem atbilstošā satversme, bet «stiprā latgalu stāja». Kā idejisku un politisku pamatojumu viņš nodod atklātībai grāmatu, uzrakstītu latviešu literārajā valodā «Latgalieši» (1910).

Tas ir pirmsākums aptverošākais darbs par latgaliešu vispārīgo un kultūras vēsturi. Ši darba kultūrvēsturiskā un ari iizzinosā nozīme arī Šodien ir visai augstu vertējama.

Fr. Kemps uzskatīja par Latgales autonomijas nepieciešamību Latgales pārstāvju 1917. gada aprīla kongresā neguvu atbalstu. Pārāk neskaidrs un mazpazīstamais vairākumam šķita pats Latgales autonomijas princips (autonomija Krievijas ietvaros? autonomija patstāvīgas republikas veidā?). Līdz ar to Fr. Kemps ar savu gruou palīka stipri mazākumā. Savukārt savu opozīciju attīstīsi pret vairākumam Kemps liecas kopā arī.

ka kongresa nav likušas ietekmēkām konkreti argumentējus. Latgales nakotnes tiesības kopīgā Latvijas valstī. Kongress ar lieju entuziasmā noleja atlalīties no Krievijas, no Vitebskas gubernas un pievienoties pārējai Latvijai. Ari katoļu baznīcas viesi, rangi ir

Viedoklis

Atdalīties. Ko tālāk?

Mūsu rajona notiek LTF grupu saņaksmes, kurus tiek apspreist 1989. gada 31. maija LTF domes valdes ietekmējās Girībā, ieteikti savū viedokli par to, ko atcīnāmu.

Lai būtu saprasona par republikas ekonomiku, nepieciešams pakļauties pie dažiem skaitļiem Atsevišķiem LTF iederiem galvu, acīmredzot, sagrieza šāds faktis: Latvijas PSR maksājumu bilance pie vietas no aprekšņu metodikas izradījās ar pozitīvu saldo — gandrīz vienā miliardu rubļu gadā. Kāpēc tas tā?

Cenas ir vecas. Energoressursi maksā mazāk nekā to reālā vērtība (kaš loti izdevīgi republikai), bet qatavas produkcijas cenas ir augstākas. Sodien naftas tonnas valrumēna un piecas reizes zemākas par pasaules tirgū cenu, ogļu tonnas vairumēna dažādos PSRS bāseins ir pat 65 reizes zemākas par pasaules cenām. Daudz zemākas par pasaules cenām ir metaikonstrukciju, vieglās rūpniecības iezīvielu, krāsaino metālu vairumēnas. Mūsu republika, ievēdot (procents attiecīnot pret izmantošanu) 93 procentus kurināmā, 90 mēlnās, 100 — krāsainās metalurgijas, 77 — kīmijas un naftas kīmijas, 62 — mašīnbūvniecības un metālapstrādes, 27 — meža, kokapstrādes, papīra un celulozās rūpniecības, 40 — vieglās un 28 procentus pārtikas rūpniecības iezīvielu. («Padomju Latvijas Komunisti», 1989. gada 4. numurs, 10. lappuse.) un izvedot qatavu produkciju par daudz augstākām cenām, sanem pašuļūdens lenākumus. Dalēji mēs dzīvojam pamatojoties uz to cilvēku intensīvu fizisku un garīgo energiju, kuri ir noslogoti kurināmā un energoresursu ieguvē, dažāda sortimenta metālu un mašīnbūvēs produkcijas ražošanā.

Republikas ekonomikas attīstības rādītāji rāda, ka divdesmit piecos gados (no 1960. līdz 1985. gadam) sabiedriskais kopprodukts pieaudzis 3,88 reizes, saražotais nacionālais lenākums — 3,9 reizes, bet kapitālie ieguldījumi celusies 4,23 reizes, ražošanas pamatlīdzīgi — 5,79 reizes. («Sovetskaja Latvija», 1989. gada 5. februāri).

No tā izriet, ka pamatlīdzīdu pieaugums radīs ne tikai uz republikas resursu reķina. Starpību varēja segt tikai resursi, kas tika ievestī republikā. Pieņemam, 1987. gadā republikai piegādātās materiālās vērtības bija par sešiem miljardi rubļi jeb par 35 procentiem, attiecīnot uz kopprodukcijas apjomu.

Ar 1990. gada janvāri pareizeta vairumēna paaugstināšana: ogļiem — par 90 procentiem, gāzei — divas reizes, mazutam — 2,2 reizes, būvmateriāliem — par 25—30 procentiem, elektriskajai energijai un siltumenerģijai — no 40 līdz

55 procentiem, mālti (kurināma un kāmiskas produkcijas iezīvietai) — 2,3 reizes. (Latvijas PSR skaitļos 1987. gada. Šis statistikas zīmu krapums Rīga Valsts statistikas komiteja 1988. gads, 3. un 9. lpp.). Un tas vēl nav gaļīgs vairumēnu paugstinājums. Lai līdzinātos pasaules cenām, būs nepieciešama vēl viena cenu paugstināšana.

Ja gribam kompensēt zaudējumus uz produkcijas vairumēnu paugstināšanas reķina, tad mūs gaida vilsnās. Citas republikas gribēs sanemt daudz kvalitatīvāku produkciju pasaules tirgū. Vēl jo vairāk tāpēc, ka salā tirgū vieglās un pārtikas rūpniecības produkcija ir lētāka, bet lekātas, naftas produkti, gāze, mēlnīs metāli gārgāki. («Padomju Latvijas Komunisti», 1988. gada 7. numurs, 63. — 64. lpp.) Tām izdevīgāk bus izlet pasaules tirgū ar savu produkciju.

Lai būtu prieksstāls par to, ko ievēdam un izvedam, tad panām ūsi skaitīt: Latvijas PSR ievēdot (procents attiecīnot pret izmantošanu) 48 procentus un eksportā 44 procentus rūpniecības produkcijas («Padomju Latvijas Komunisti», 1989. gada 4. numurs, 10. lpp.).

Tādā ir realitāte, un toloj ilūzijas vai maldināt var tikai ieltīgos. Labi par to ir pateicis PSRS taučas deputāts Alfrēds Čepānis: «Pasaules mēroga ekonomikā nav māsu filantropijas».

Galvenais tagad ir visu uzņēmumu un apvienību pārīcana uz pilnīgu saimniecisko aprekīnu, pašfinansēšanos un pašaizmaksāšanos, uz ekonomiski pamatojotām attiecībām ar republikas un vietējiem budžetiem. Sodien, kad miljoni cilvēku dzīvo ārpus sāvīm nacionāli teritorijālajiem veidojumiem, kad republiku ekonomika cieša un nesaraujamā veida ir saistīta ar vietas Savicības ekonomiku, domāt par «personīgo laimi» savai naciājai ir ne tikai egoīsmis, bet arī bīstami, jo «atlāisanās» sekas var būt sociālas kataklīzīmas ar neparedzamām sekām. Mums nevajag akcentēt uzmanību kaut kādai vienai pusei: centram vai republikai, bet gan jābalstīs uz to dialektisko vienotību. Organisms, miljeja atkārtot F. Engelss, dzīvo un ar to atšķiras no savām sastāvdalām, — kurās bez viņa dzīvot nespēj.

M. NOSKOVIS

Līvāns

PETERIS ZEILE,
professors, filozofijas zinātnu
doktors

par šo vienību, to nebaida pārnāvādu literārismā.

Vēlāk — Latvijas Republikas ietāka Fr. Kemps daļēji parverte savu 1917. gada pozīciju, daļēji pievienojas reālajiem apstākļiem. Satversmes sapulce un Saeimā viņš bloķeja ar Franci Trasunu un dažādiem citiem sava novada deputātiem, aizstāvot Latgales intereses Latvijas parlamentā.

Fr. Kempa nodibinātā Latgales Ļaužu partijs ganī neguva plašāku atbalstu Latgales cilvekos (iegūva tikai 0,7 % balsu, spejot nodrošināt vienu mandatu tikai pašam partijas dibinātājam).

Otro tendenci tautas atmodā un ceļā uz suverēnāti viszilektākā panda baznīckungs, rakstnieks, sabiedriskais darbinieks Francis Trasuns un viņa domubiedri, kuri uzskatīja, ka nav lietderīgi iestāties par Latgales valstīšķus suverenitātēs atjaunošanai vāt tās autonominiju Krievijas sastāvā. Viņi pauž domu, ka Latgales oīrmavalīsts — seņa pagāne un tā jaunajos apstākļos nav atdzīmānā. Pārkopšanas apzīmīgas darbības sākuma Fr. Trasuns bija par Latgales integrāciju un vienību ar pārējiem Latvijas novadītājiem. Jau 1906. gadā 45 Latgales priesteri nolēma gatavot ceļu Vitebskaas gubernas latviešu aodzīvotā novada pievienošanai Vidzemes gubernai un populārizēt šo ideju pārcē, biedrības, baznīca. 1917. gadā Latgales integrācences, garīdzniecības zemniecības liešākajā daļā bija izkrīstājusies domā viņi par vienīgo pareizo ceļu — Latgales vienību ar pārejo Latviju, par neatkarīgu, suverenu Latviju, kurā tiktū pārvērtas visi teikstākās iepējas arī Latgales atlīdzīmās un uzņākumām. Neja-

ņu bāmi, ka šī ideja bija viens no galvenajiem pirmās Latgales atmodas rezultātiem. Atzīmēsim vēl, ka par so Franci Trasuna ideju Rēzeknes kongresā balsojā 6/7 tā dalībnieki, bet Fr. Kemps bija tikai 1/7 pickriteju.

Neraugoties uz atsevišķām domstarībām svarīgo vēsturisko norīšu laikā, šajā pārejā posmā, pirmās Latgales atmodas cīnās un aktīvā darbība tapa un rūdījās vēlākā idzīvotā personību. Režīzāmāko vidū mināmi politiķi (kuri darbojās arī dažādās kultūras nozarēs) — Fr. Kempis, VI. Rubulis, J. Pabērs, St. Ivbulis, St. Kambala, Fr. Zeps, Fr. Logins, teologi — bīskaps J. Rancāns, monsinjors N. Rancāns, Fr. Trasuns, prof. dr. P. Strods, dr. A. Broks, prof. P. Laurinovičs, agromonijs J. Cakss, VI. Romis, pedagoģi V. Seile, Br. Spūls, J. Turkopīls, A. Gari-Jone, īstrūgs P. Grīšāns, S. Rubulis un vairaki citi. Viņi savu darbību dažādās nozarēs — Latgales un visas Latvijas labā izvērtē Latvijas Republikas tautas.

Kultūra Latgale Latvijas

Sirdsdaugava

Preiļu rajonā

(Nobeigums. Sākums laikrakstā 93. numurā.)

Dunavas ciems atstāj savdabigu, kopītu iespāju. Tā dabu bagātīna arī ciemam cauri plustošā Eglaines upe, kas ietek Daugavā. Sai upē ir stāvi kasti un daudz lielu. Aizejam līdz vecajai trīsstāvīgajai Dunavas skolas ēkai. Sodien ciematu rota ipatnēja plānojumā būvēta jaunā septiņgadīga skola.

Talāko pārgajienu atkal turpinām pa Daugavas labo krastu. Drīz upes vidi redzama 3 kilometrus garā un ap 300 metrus platā Plaņu salā, kas ir viena no vislielakām salām Daugavas vidustecē. Domā, ka tā izveidojusies palu laikā, kad straumei vajadzējis izlaulīties apkārt ledus sabļējumam. Sala apaugusi lapu kokiem. Pretim salai atrodas Jersikas ezera ieteika Daugavā. Paveras skaists skals uz priekšā esoša Jersikas pilskalna dolomita kraujām. Zel, ka te visur nav iespejams iet gar Daugavas krastu, jo piekrasti aizņemis Livānu pilsetas dārzkopības kooperatīvs «Daugava».

Pārejot Rīgas — Daugavpils dzelzceļu, nonākam Jersikas ezera krastā. Pats Jersikas ezers ir ar 0,3 kilometrus plats un 2 kilometrus garš, samēra augstiem krasiem. Austrumu un dienvidu krastmalas ir apaugušas ar mezu. Šai ezerā mes varam atsvaidzināties, jo to vel nav skārusi, mūsdienu civilizācijas atkritumi. Jersikas ezera apkārtnei atrodoties arī augstvertīgas smilts, kas noderīgas stikla ražošanai.

Jersikas ciemā apskatām ieverojamu arhitekturas pieminekli — 1866. gadā celto Jersikas pareizticīgo baznīcu. Tā vietējiem apstājiem ir unikāla celtne, kas sastāv no saliktām dzelzbetona konstrukcijām. Pie pāsas Rīgas — Daugavpils šosejas 180. kilometru staba redzam dižozolu ar apkārtmeru — 5 metri.

Mūsu talākais ceļš ved uz Jersikas pilskalnu, kas atrodas 2,5 kilometru attālumā no tagadējā ciema (senās Stargrades). Esam atkal pie Daugavas, vēl pirms Jersikas pilskalna sasniegšanas, Daugavas kreisā krasta ir saredzams republikas nozīmes arheoloģijas pieminekļa — Dignājas pilskalna ovalas formas. Pārvorot 18 metru stāvu krajā, esam nonākuši pirmas pārgājienu dienas maršrutā pedējā punktā. Jersikas senais pilskalns atrodas stāvu Daugavas krasta un tā platība ir 100x75 metru. Tas senatnē bijis lielisks Daugavas ceļu sargs. Sis apcietinātas vietas nozīmi vel vairāk palielināta iepriemt kreasā krasta esošais Dignājas pilskalns.

Pagājušajā gadu simtiņi ilgu laiku tika meklēts šis Jersikas pilskalns, līdzīgi ka vēl sodien mekle Beverinas pilskalna atrašanas vietu. Pirmais, kas norāda uz Jersikas pilskalna tagadējo atrašanās vietu, ar arheologs Borhs. To apstiprina arī J. Dēringa 1879. gadā veiktie pētījumi. Pilskalnu pētījis un tas labi aprakstījis K. Levisa of Menāra 1922. gadā izdotajā grāmatā «Burgensem». Piaši Jersikas pilskalna pētīšanas darbīka veikti 1939. gadā. Jersikas pilskalns ir konstatēti 10 kultūras slāni ar vairākiem celtņu pālēkām, te atrastas vairāk neka 2500 senlīetas. Bronzas bultas smailēs un daudzve ieroči liecina, ka Jersikas pilskalns bija apdzīvots jau bronzas laikmeta. Ap 900. gadu pilskalns ir pirmo reizi parveidots — tas padarīts stāvaks. Ap 1001. gadu pilskalna jau bijušas ievērojamas celtnes. 11. gadsimta beigas uzzelti pirmie varenie ozolkoka nocietinājumi. Šai kultūras slāni atrasts līdz daudz krustīnu relikti un medaljonu ar svētā Jura attēlu. Tas liecinā, ka Jersikas iedzīvotā jau pirms vacu krustnešu ienāšanas bijuši kristīti. Vēl citi kultūras slāni liecina, ka Jersika

trīs reizes nodegusi un divas reizes uzcelta no jauna. Ap 13. gadā simtu tā vairs nav atjaunota un pamazām aizmirsta.

Pamatlojoties uz veiklajiem izrakumiem, konstatēts, ka senās pilsetas atrašanas vieta bijusi ziemējos no pilskalna. Tās teritorija bijusi 750 metrus gara un 150 — 200 metrus plata. Pilskalna atrasas varķu, ieroču un citas darbnīcas, kas liecina, ka Jersikā dzīvojuši amaņieki, un Jersikā ir bijusi viena no vissenākajām Latvijas pilselām. Pirmo reizi rakstos Jersikā minēta 13. gadsimta sākumā.

Sajā vesturiskajā Jersikas pilskalna mus, pārgājiens dalībniekus, ar senām latviešu dziesmām sveica vietejei muzikanti. Pec tam pilskalna nakšošanai iekartojam savas teltis.

9. jūlijā bija karstāka diena šajā vasara. Mes šajā rīta nosoļojām 9 kilometrus gar krašo Daugavas labo krastu un sasniedzam Livānus.

Tagadējās pilsetas teritorijā atrastās senietas un kapenes liecina, ka tie jau 9. gadsimtu bijusi cilveku apmetne. Tā vēsturnieks A. Anspaks rakstā «Dubna, Dubena, Dubnava» 1988. gada izsakas, ka šīsdienu Livānu priekštece ir bijusi Dubnas (Dubnava) pilseta.

Pirmais rakstītās ziņas par Livāniem attiecas uz 1533. gadu, kad Livens ieguva te zemes un dibināja andživolu vietu — Lievenhofu. Ta 1926. gadā pārdevēta par Livāniem un tai piešķirtas pilsetas tiesības.

Lievenhofa 1574. gadā nokļūst Johanna Ungerna un 1677. gadā — Leonarda Paceja pārvaldīšanā. Sakot ar 18. gadsimtu, šajā vietā valda Korfu — Kreicburgu dzimta. Te uz Korfu zemes 1887. gadā uzzeltas stikla ieguves darbnīcas, bet 1888. gadā barons Nikolajs Korfs uzzela katoju baznīcu. 1904. gada Dinaburgas tirgotājs Juliuss Fogess un Rīgas akcionāri uzzela šeit stikla fabriku. Trīs gadus vēlāk Lievenhofa uzzelta korķa fabrika, bet 1913. gada sāk gatavot izolācijas materiālus. Lielus postiņumus nodara pirmās pasaules karš. Pēc kara — 1922. gada Latvijas stikla akcionāri gan uzzel stikla fabriku, bet tā nav perspektīvas. Postiņumus atnes ari Lielais Tēvijas karš, un pēckara gados Livānu stikla rūpniecība būlbā attīstās no jauna.

Livānos mēs pabijam pie 1905. gada, Lielā Tēvijas kara un Livānu atbrivošanas pieminekliem, apskaitījam pilsetas jauneltnes Dubnas upes krastā. Sirdsdaugavas pārgājiens noslegumā Preiļu rajona tūristu klubs bija noorganizējis pārgājienu dalībniekiem ekskursiju uz stikla fabrikas muzeju.

Ekskursiju pa so 1979. gadā atklāto Darba slavas muzeju vadīja fabrikas galvenais inženieris Vladimirs Besarabs. Muzejs parāda stikla rūpniecības attīstību Livānos 100 gados kopš tā rāzošanas sākuma. Pēc Lielā Tēvijas kara rūpniecības darbu atsāka 1953. gada, bet laikā no 1962. līdz 1968. gadam tā tika rekonstruēta. No 1974. gada tā tika bez parastā stikla sāka rāzot arī krāsaino stiklu, no 1981. gada rāzo krāstīlu, bet kopš 1980. gada tās produkcija ir arī optiskais stikls. Patreiz Livānu stikla fabrikā strāda ap 1200 cilvēku, dodoj produkciju par 14 milijoniem rubļu. Muzejā daudz eksponātu gan parupnīcas izaugsmi, gan produkciju.

Nākošais Sirdsdaugavas pārgājiens notiks 12. un 13. augustā un to organizē Jēkabpils rajona tūristu klubs. Dalībnieku pulcēšanas 12. augustā plkst. 10.30 Krustpils stacijā.

A. BURMISTERS,
pārgājienu dalībnieks

Rēdaktors P. PIZELIS

REDAKCIJAS TALRUNKI: redaktors — 22059, redaktora un padomju ceļniecības nodalā — 21769, agrarās un rūpniecības, ceļniecības un kultūras nodalās — 21985, foto studiņājumiem — 22305.

Latvijas Izdevniecību, poligrafījas un grāmatu tipogrāfijā (Daugavpili, Valkas ielā 1), Izdevniecība «Zvalgze» (Rīga, M. Gorkija ielā 105). Vienu nos. iespiedloksne. Ofsetplāns. «Lennina Kārogs» («Ленинское знамя»). Газета Прейльского районного комитета КП Латвии и районно-

DAUGĀVPILS CEĻOJUMU UN ESKURSIJU BIROJS

piedāvā sekojošas ceļazīmes:

PA DZELZCEĻU (individuāls):
Sevastopole — no 24. augusta līdz 8. septembrim (cena 188 rbl., palikušas 3 ceļazīmes).

Epatorija — no 22. augusta līdz 9. septembrim (cena 205 rbl., pieaugušo, 190 rbl. — bērnu, 4 ceļazīmes).

PA DZELZCEĻU (grupām):

Maskava — no 1. līdz 5. septembrim, no 6. līdz 10. oktobrim, no 27. līdz 31. oktobrim (cena 2 490 rbl.).

Maskava — no 7. līdz 12. septembrim, no 5. līdz 10. oktobrim (cena 2 970 rbl.).

Maskava — no 12. līdz 17. oktobrim, no 26. līdz 31. oktobrim, no 21. līdz 26. decembrim (cena 3 090 rbl.).

Maskava — no 7. līdz 13. oktobrim (cena 3 810 rbl.).

Maskava — no 20. līdz 25. oktobrim (cena 3 200 rbl.).

Leņingrada — no 20. līdz 22. oktobrim (cena 810 rbl.).

Leņingrada — no 12. līdz 18. novembrim (cena 2 640 rbl.).

Kijeva — no 2. līdz 7. novembrim (cena 1 890 rbl.).

Kijeva — no 9. līdz 14. novembrim, no 16. līdz 21. novembrim (cena 2 430 rbl.).

Jaroslavļa — no 19. līdz 25. novembrim (cena 3 990 rbl.).

Kohtla-Jarve — no 22. līdz 27. novembrim (cena 3 360 rbl.).

CEĻOJUMIEM AR LIĐMASINU (grupām):

Baku — no 7. līdz 11. augustam, no 8. līdz 12. septembrim, no 25. līdz 29. septembrim (cena 6 180 rbl.).

Odesa — no 18. līdz 22. septembrim (cena 2 655 rbl., 15 cilvēkiem), no 27. novembra līdz 1. decembrim (cena 5 490 rbl.).

Sevāna — no 21. līdz 26. septembrim (cena 6 104 rbl., 28 cilvēkiem), no 5. līdz 10. oktobrim, no 20. līdz 24. oktobrim, no 3. līdz 8. novembrim, no 7. līdz 12. decembrim (cena 6 540 rbl.).

Perma — no 6. līdz 10. septembrim (cena 3 450 rbl., 15 cilvēkiem).

Piatigorska — Esentuki — Zeļļnovodska — Teberda — Dombajs — no 9. līdz 13. septembrim, no 14. līdz 18. septembrim (cena 5 640 rbl.), no 27. novembra līdz 1. decembrim (cena 5 790 rbl.).

Taškenta — Samarkanda — Buhařa — no 25. līdz 30. oktobrim (cena 3 060 rbl., 10 cilvēkiem).

Ordzonikidze — no 19. līdz 24. oktobrim (cena 6 270 rbl.).

Dušanbe — no 10. līdz 14. oktobrim (cena 7 080 rbl.).

Ašhabada — no 1. līdz 5. oktobrim (cena 6 840 rbl.), no 23. līdz 27. novembrim (cena 3 420 rbl., 15 ceļazīmes).

Kišiņeva — Odesa — no 27. no-

TAŠKENĀ — URGENČA — SAMAR-

KANDA — BUHĀRA — TŪRISTU KOM-

PLEKS

PLĀNA

PLĀ